(Tento článok bol preložený s láskavým povolením Roberta Zinsa, redaktora časopisu Theo~logical, v ktorom bol tento článok pôvodne uverejnený (číslo 1/2000). Internetová adresa je http://www.cwrc-rz.org/.)

Stručné preskúmanie Spoločného vyhlásenia k učeniu o ospravedlnení z 31. októbra 1999.

Autor: Robert M. Zins, Th.M., 2000.

Väčšina kresťanov vie, že 31. októbra roku 1517 sa v nemeckom Augsburgu stalo niečo dramatické. V ten deň neznámy mních menom Martin Luther pomaly kráčal k Hradnému kostolu vo Wittenbergu a na dvere pribil 95 výpovedí.

Luther napísal tieto výpovede na protest proti rímskokatolíckej praxi predávania odpustkov obyvateľstvu. To, čo v tom čase znepokojilo Luthera, nebolo ani tak to, že Rím si nárokoval právo milosrdne oslobodiť kajúcneho hriešnika, ktorému kňaz nariadil pokánie. A takisto ho nezaujala ani rímska prax skracovania času v očistci skrze udeľovanie odpustkov. To, čo Luther odmietol, bolo predávanie odpustkov. Luther takto vzniesol námietky proti rímskej hierarchii. On neveril, že by pápež v Ríme mohol zatvoriť brány pekla a otvoriť dvere do raja tak, že predával odpustky. Táto iskra protestu zapálila to, čo sa odvtedy stalo známe ako protestantská reformácia. Z tohto pokorného začiatku bol nakoniec celý svet obrátený hore nohami. Bližší pohľad na túto otázku nám poskytne svedectvo o tom, prečo Lutherovo vystúpenie proti predávaniu odpustkov malo takýto radikálny efekt.

Samotná myšlienka odpustkov privoláva na scénu slovo „odpustenie“. V skutočnosti sú odpustky záverečným výsledkom komplexného teologického labyrintu, ktorý je celý sústredený okolo slova „odpustenie“. Odpustenie má zase náväznosť na otázku trestu, pekla a neba. Všetky tieto veci súvisia s posolstvom Ježiša Krista a evanjeliom spasenia.

Podľa rímskokatolíckej teológie sa odpustky udeľujú ako prostriedok na umenšenie utrpenia, ktorým musí človek prejsť kvôli osobným hriechom. Toto poukazuje na to, že podľa Ríma tu ešte stále existuje platba, ktorú treba zaplatiť za osobné hriechy. Odpustky sa udeľujú na čiastočné alebo úplné odpustenie časných trestov za hriech. Konštatuje sa, že riešia problém časného trestu na mieste zvanom očistec. Nikto presne nevie, ako dlho musí človek znášať očistec. Napriek tomu je Rím presvedčený, že čas strávený v očistci sa dá skrátiť obdržaním odpustku.

Niet sa čo čudovať, že toto spochybnenie odpustkov viedlo ku skúmaniu toho, ako vlastne môže človek získať odpustenie. Toto všetko viedlo k otázke, ako sa človek ospravedlňuje pred Bohom. Rím v konečnom dôsledku pochopil, že ak ľudia pôjdu ďalej dôsledne logicky, potom tento malý Lutherov protest proti zneužívaniu odpustkov povedie k rozsiahlemu skúmaniu toho, ako chápe rímska cirkev „odpustenie“. Vo svetle toho všetkého preto musel Luther pokračovať ďalej. Môžeme byť vďační za to, že Boh vzbudil Martina Luthera. Vďaka Božej prozreteľnosti sa Luther zachoval logicky! Luther pokračoval ďalej a dopracoval sa k biblickej teológii odpustenia a ospravedlnenia, ktorá sa postavila proti učeniu Ríma. Všetko sa to začalo tým, že spochybnil odpustky.

Čo už však možno nebude vedieť až tak veľa kresťanov je to, že 31. októbra 1999, 482 rokov potom, čo Luther pribil svoj protest, sa na tom istom mieste udial iná významná udalosť. Reprezentanti rímskokatolíckeho náboženstva a Svetového luteránskeho zväzu si vybrali presne ten istý deň a miesto, aby podpísali dokument s názvom Spoločné vyhlásenie k učeniu o ospravedlnení (ďalej len SV)[1)]. Niektorí nadšenci ho privítali ako koniec rozdelenia medzi rímskym katolicizmom a protestantizmom a tento dokument sa tešil mnohej propagácii v tlači a vôbec pozornosti po celom svete.

Chceli by sme sa pozrieť na toto vyhlásenie a analyzovať ho z hľadiska toho, či je teologicky odôvodnené. Predstavuje tento dokument nejaký významný odklon od historickej luteránskej teológie? Znamená tento dokument vôbec niečo? Snáď najlepšie bude, ak začneme tým, že ukážeme, čím tento dokument nie je.

Hlavne a v prvom rade SV nereprezentuje postoj konzervatívnej časti luteranizmu.Svetový luteránsky zväz (SLZ) predstavuje liberálnu časť svetového luteránstva. V skutočnosti nebol pri

zostavovaní SV prítomný ani jeden reprezentant z veľkých konzervatívnych luteránskych cirkví. Väčšina konzervatívnych luteránov tento dokument odmietla a stála proti nemu od samého začiatku[2)]. Po druhé, SV nie je neomylný dokument podľa riadnych rímskokatolíckych kritérií. Pápež nevyhlásil SV za neomylné. SV sa takisto zreteľne vyhýba tomu, aby sa vyjadrilo k mnohým záležitostiam, ktoré vyplývajú z rímskeho chápania ospravedlnenia. Aj naďalej zostáva tvrdým faktom to, že ak by Rím mal prijať protestantský model ospravedlnenia, potom by prestal existovať. Pravdaže, rímsky katolicizmus sa po podpise SV nerozpadol. Avšak vo svetle SV sa stalo otáznym, či sa nezačne rozpadávať Svetový luteránsky zväz.

Aký je teda cieľ SV? Prečo vôbec vzniklo? Čo mali autori na mysli? A kam to všetko vedie?

Bez toho aby sme spochybňovali motívy, smieme povedať, že je krištáľovo jasné, že rímskokatolícka komunita a Svetový luteránsky zväz rozumejú tomu, že spôsob, akým Boh ospravedlňuje hriešnikov, je otázka vrcholne dôležitá. Takisto sú si vedomí, že to, čo na prvom mieste oddeľuje rímsky katolicizmus od protestantizmu, je maximálny rozdiel v záležitosti ospravedlnenia. Otázka ospravedlnenia je naozajtým pántom, na ktorom sa otáčajú dvere celej protestantskej reformácie. Keď čítame SV, tak sa zdá byť dosť transparentným to, že cieľom tohto dokumentu je zblížiť Rím a Svetový luteránsky zväz na hlbšej úrovni. Mali by sme si všimnúť, že otázka, či je rímskokatolícke náboženstvo súčasťou kresťanstva, sa tu vôbec nerieši. Svetovému luteránskemu zväzu nevadí, že katolicizmus nie je kresťanstvo. Je zjavné, že SLZ berie len malý ohľad na biblické evanjelium, ktoré Rím automaticky vylučuje. Všetko, čo ho zaujíma, je len to, aby sa SLZ a Rím viac zblížili. Uvedomujúc si, že ospravedlnenie, tak ako je prezentované v historických protestantských vyznaniach viery, je od základu v protiklade s rímskokatolíckym učením, sa SLZ a Rím rozchod vytvoriť toto spoločné vyhlásenie. Zdá sa, že táto dohoda, je pokusom o prekonanie historického problému. Sme presvedčení, že teologická kríza medzi moderným Rímom a liberálnym luteranizmom viac neexistuje.

Je zjavné, že Svetový luteránsky zväz vôbec nepochopil, že to, ako Rím vidí ospravedlnenie, a to, ako sa stavia na odpor reformačnému učeniu, vopred vylučuje možnosť, že by bol Rím legitímnou súčasťou kresťanstva. Ale podobne, ako aj vyhlásenie Evanjelikáli a katolíci spoločne z roku 1994, aj táto dohoda predpokladá, že Rím tam patrí. Tento tragický predpoklad obnažuje povahu teológie liberálneho luteranizmu a dokonale zapadá do modernej túžby po ekumenizme, ktorému chýba akákoľvek pravda evanjelia.

---

1) Pozn. prekl. Oficiálny preklad do slovenského jazyka sa nachádza na adrese http://www.ecav.sk/archiv/dokumenty/ospravedlnenie.htm.

2) Pozn. prekl. Príkladom veľkých amerických luteránskych združení, ktoré spoločné vyhlásenie od začiatku odmietali, sú „The Lutheran Church–Missouri Synod“ (http://www.lcms.org/) a „Wisconsin Evangelical Lutheran Synod“ (http://www.wels.net/). Oficiálne stanovisko kancelárie prezidenta „The Lutheran Church–Missouri Synod“ k spoločnému vyhláseniu nájdete (v angličtine) na: http://old.www.lcms.org/president/statements/betrayal.asp.

V minulosti sme opakovane poukazovali na to, v čom tkvie nebezpečenstvo takýchto vyhlásení. Nesmieme zo zreteľa stratiť jadro veci. Obsah vyhlásenia treba preskúmať, ale nie za cenu toho, že pripustíme oprávnenosť predpokladu, ktorý je za týmto dokumentom. SV je ďalšie spoločné prehlásenie, ktoré usudzuje, že katolicizmus je kresťanstvo. Zapadá medzi ostatné nedávne vyhlásenia [napr. ECT, Dar spasenia], ktoré sa pozerajú na rímske chápanie ospravedlnenia len ako na svojrázne alebo ako také, ktoré akurát potrebuje protestantskú úpravu či doladenie. Predtým, ako budeme citovať čo i len slovo zo SV, chceme povedať, že sme smutní z toho, ako SLZ opustil evanjelium kvôli rímskemu učeniu. Navyše sme zarmútení aj kvôli zmätku, ktorý sa nevyhnutne objaví ako následok tohto pokusu, zladiť sladké hlasy protestantskej reformácie s disharmóniou rímskej viery. Vedomí si všetkého toho, poďme sa teraz pozrieť na SV.

Úmysel, ktorý stál za napísaním SV, autori vyjadrujú hneď na začiatku.

„Predkladané Spoločné vyhlásenie má tento zámer: ukázať, že na základe vzájomných rozhovorov sú podpisujúce evanjelické cirkvi a Rímskokatolícka cirkev teraz schopné vyjadriť spoločné chápanie nášho ospravedlnenia Božou milosťou skrze vieru v Krista. Toto vyhlásenie neobsahuje všetko, čo jedna či druhá cirkev učí o ospravedlnení; zahŕňa však konsenzus v základných pravdách učenia o ospravedlnení a ukazuje, že zostávajúce rozdiely v jeho vysvetľovaní už viac nie sú dôvodom na vzájomné odsúdenia učenia.“[3)] [podčiarknutie nie je v pôvodnom texte]. Kľúčové slová na tomto mieste sú „spoločné chápanie“ a „konsenzus v základných pravdách“. Zjavne sa „spoločné chápanie“ a „konsenzus v základných pravdách“ vzťahujú na skutočnosť, že ospravedlnenie je nejako Božou milosťou a skrze vieru. V myslení autorov tohto vyhlásenia je už tento element tak závažný, že „zostávajúce rozdiely v jeho vysvetľovaní“ už viac nie sú dôvodom na vzájomné odsúdenia. V zásade sa nám oznamuje, že ak veríme v ospravedlnenie Božou milosťou skrze vieru, potom každé ďalšie objasňovanie toho, čo to znamená, už nie je podstatné.

Je tu však neprehliadnuteľný problém. Nestačí len jednoducho povedať: „Sme ospravedlnení milosťou skrze vieru.“ Musíme pochopiť a aj jasne vyjadriť, ako presne sme ospravedlnení milosťou. Takisto musíme definovať slovo milosť a prezentovať krištáľovo čistý obraz viery tak, ako sa nachádza v Biblii.

To, čo navyše chýba tejto formulácii, je slovo samotnou. Vec sa totiž nemá tak, žesme ospravedlnení Božou milosťou skrze vieru. Veď túto vetu Rím veľmi obľubuje. V reformácii sa bojovalo o slovo samotnou. Zvolanie reformácie bolo Sola Fide t. j. viera samotná.

Ak by bolo SV postavené na základoch biblickej exegézy, nikto by ho nepodpísal. Dôvod je ten, že Rím neverí v Sola Fide a Svetový luteránsky zväz zjavne nedokáže uchopiť ani podstatu a ani dôležitosť Sola Fide.

---

3) Pozn. prekl. Všetky citáty zo „Spoločného vyhlásenia k učeniu o ospravedlnení“ sú citované podľa oficiálneho slovenského prekladu.

Je ešte veľa toho, čo treba je v SV zvážiť. Ako väčšina dokumentov tohto druhu aj SV je naplnené viacznačnými termínmi a dvojzmyselnými vetami. Zdá sa, akoby sa niekedy museli strojcovia dokumentu tu zohnúť a tam zase podliezť nejaké miesto, len aby jazyk dokumentu zostal vyhýbavý. Niet pochýb, že sa tak dialo v zúfalej snahe uspokojiť obidve strany. Takéto projekty sú však odsúdené od samotného začiatku k neúspechu. Väčšina konzervatívnych rímskokatolíkov si zo SV robí posmech, pretože veľmi dobre vedia, čo Rím učí o ospravedlnení. Uvedomujú si totiž, že ani všetko „vyhladzovanie“ a „leštenie“ slov nedokáže zjednotiť radikálne opačné chápanie tejto záležitosti. A tak je toho v SV práve toľko, aby sa tým uspokojila rímska predstava o prvotnom a priebežnom (pokračujúcom) ospravedlnení, ktoré je založené na princípe primeranej [spravodlivej] zásluhy. A tiež je tam spomenutý „Kristus naša spravodlivosť“ v takej miere, aby to umožnilo historickému luteránovi prečítať si SV po svojom. A po tom všetkom nakoniec odchádzajú obidve strany domov so svojím vlastným vysvetlením toho, čo SV učí o ospravedlnení.

Skutočné nebezpečenstvo tohto všetkého je až príliš zjavné. Evanjelium sa stráca počas premiešavania kariet, pretože obidve strany odchádzajú každá svojím smerom a každá s iným prekrútením toho, čo je zahrnuté v ospravedlnení bezbožných. Poskladať túto potupu evanjelia bolo možné len preto, že obidve strany našli tú drzosť, aby potvrdili pohľad druhej strany. A tak už nie je prekvapením, že v dokumente sa nachádzajú „jazykové kotrmelce“. Vlastne pri čítaní stále na ne narážame. Vyžaduje sa od nás, aby sme si predstavili „luteránsku tradíciu“ a „rímskokatolícku tradíciu“ ako dve strany tej istej mince. Ďalej sa od nás žiada, aby sme zhltli nejednoznačné a otupujúce vyjadrovanie. „Luteráni si držia toto alebo vidia tamto, alebo vyznávajú ono, alebo vynechávajú tamto.“ Podobným spôsobom sa tu hovorí aj o Ríme, ktorý „má svoju tradíciu alebo svoje špecifické chápanie tohto alebo tamtoho. Spomína sa tu, že Rím má svojský spôsob nazerania na toto alebo tamto. Keď sa to všetko spočíta, výsledkom nie je nič menej ako zatemnenie [skreslenie a otupenie] evanjelia.

Na mnohých miestach SV prezentuje ospravedlnenie bez akejkoľvek definície. Zovšeobecnenia sa zväčšujú, aby tak umožnili prekvitať rozličným vysvetleniam. Uprostred týchto oblakov zmätku sa už ani nedivíme, že obidvom stranám sa podarilo presvedčiť sa, že z dokumentu sa dá obhájiť historicky radikálne opačné chápanie ospravedlnenia každej strany! Tu je príklad toho, čo SV hovorí o pojme„ospravedlnený“.

„Ospravedlnení žijú z viery, ktorá pochádza z Kristovho slova a ktorá je činná skrze lásku, ktorá je ovocím Ducha. Keďže však na ospravedlnených zvonku i zvnútra útočia mocnosti a žiadostivosť a oni upadajú do hriechu, veriaci musia znova a znova počúvať Božie zasľúbenia, vyznávať svoje hriechy, mať účasť na Kristovom tele a krvi a byť povzbudzovaní žiť spravodlivo, v súlade s Božou vôľou.“ V tomto jednom malom odseku si môžeme povšimnúť kúsok z vyjadrovania bez jasných definícií, ktoré je prítomné v celom dokumente. Nie je nám povedané, čo sa myslí pod pojmom „ospravedlnený“. Pre biblického kresťana to označuje toho, kto bol ospravedlnený. Pre Rím to označuje toho, v ktorom sa začal proces ospravedlnenia. Podľa Ríma sa tento proces začína krstom dieťaťa. V biblickom kresťanstve však prehlásenie ospravedlnenia začína aj končí v momente uverenia. Nie je to žiadny proces. Tak isto tu chýba vysvetlenie toho, čo to znamená „mať účasť na Kristovom tele a krvi“. Biblický kresťan chápe Pánov stôl ako pamätné jedlo, kde si pripomína dokončené Kristovo dielo a prehlasuje jeho smrť, až kým sa nevráti. Rím to chápe ako skutočné jedenie a pitie tela a krvi Ježiša, ktoré prináša odpustenie hriechov.

Keď sa dostaneme až do samotného srdca SV, kde je vysvetlené ospravedlnenie, čítame tam:

„Spoločne vyznávame: Jedine milosťou vo viere v Kristovo spasiteľné dielo a nie pre naše zásluhy nás Boh prijíma a dostávame Ducha Svätého, ktorý obnovuje naše srdcia, keď nám dáva schopnosť a vyzýva nás konať dobré skutky.“

Všimnite si, že „samotnou milosťou“ nie je to isté ako „samotnou vierou.“ Všimnite si, že „nie pre naše zásluhy“ ešte nevylučuje zásluhy získané Duchom Božím. Všimnite si tiež, že definované nie je ani to, ako „dostávame Ducha Svätého“. Rím verí, že vodný krst dojčaťa privoláva z neba Svätého Ducha; sviatosť birmovania zase vtláča pečať Ducha Svätého (zapečaťuje). Biblickí kresťania tomu, čo hovorí Rím, neveria.

Popri tomto mnohoznačnom jazyku sú tu ešte aj iné skreslenia, ktoré si zaslúžia našu pozornosť. SV akceptuje použitia slova „sviatosť“ vo význame, kde označuje spôsob, akým pracuje Svätý Duch. Luteráni a rímskokatolíci nie sú v zhode, čo sa týka počtu sviatostí a ani v základnom význame slova „sviatosť.“ Ale sakramentalizmus[4)] sa v dokumente prezentuje takým spôsobom, ako keby to bol biblický princíp a patril do života a skúseností kresťana, čo však nie je pravda.

Rím doviedol náuku o sviatostiach až k úplnému vrcholu. Rím učí, že jeho sviatosti sú nevyhnutné na spasenie pre tých, ktorí sa držia katolicizmu. Sviatosti majú menšie postavenie v luteranizme, ale tu v SV vyzerajú ako istý druh spoločného lepidla [spoločný prienik vo viere] medzi SLZ a Rímom. Biblickí kresťania sa však bránia pred akýmkoľvek druhom sakramentalizmu, pretože už jeho samotná podstata podkopáva biblickú definíciu ospravedlnenia.

Vzájomný súhlas sa týka aj rímskokatolíckej (luteránskej?) doktríny o znovuzrodení krstom, ktorá je zakomponovaná v dokumente. Pozorne si prečítajte toto miesto, na ktorom sa SV dopúšťa indiskrétnej teologickej samovraždy.

„Spoločne vyznávame, že hriešnik je ospravedlňovaný skrze vieru v spasiteľné konanie Boha v Kristovi. Túto spásu mu dáva Duch Svätý v krste ako základ celého jeho kresťanského života.“ [podčiarknutie nie je v pôvodnom texte].

„Napriek hriechu kresťan už nie je odlúčený od Boha, lebo hriech sa mu, znovuzrodenému v krste a Duchu Svätom, v dennodennom návrate ku krstu odpúšťa…“ [podčiarknutie nie je v pôvodnom texte].

„Ospravedlnenie je odpustenie hriechov, oslobodenie od panujúcej moci hriechu a smrti a od kliatby zákona. Ospravedlnenie znamená prijatie do spoločenstva s Bohom: už teraz, dokonale však v budúcom Božom kráľovstve. Zjednocuje s Kristom a s jeho smrťou a vzkriesením. Nastáva v prijatí Ducha Svätého v krste ako včlenenie do jedného tela.“ [podčiarknutie nie je v pôvodnom texte]

Ako Rím, tak aj SLZ praktizujú krst nemluvniat. Rím o tejto veci nikdy nejedná. Pre nich ospravedlnenie, odpustenie hriechov, znovuzrodenie a spasenie začínajú v okamihu krstu. Zdá sa však, že konzervatívni luteráni by to chceli obidvoma spôsobmi. Vyzerá to tak, že sa držia ospravedlnenia zo samotnej viery výlučne v dokončené Kristovo dielo, ale rozpadá sa im to, keď ide o význam krstu a o to, komu správne krst patrí. Môžeme sa len domnievať, že liberálni luteráni, ako je SLZ, sa chopili luteránskej histórie vo veci krstu a používajú ho ako praktickú pomôcku pri zostrojovaní jednoty s Rímom. Biblickí kresťania neveria, že krst znovuzrodzuje a trvajú na tom, že Biblia učí krst len pre tých, ktorí uverili.

---

4) pozn. prekl. Náuka, ktorá zdôrazňuje sviatosti a tiež im pripisuje duchovný účinok.

Záverom dodáme, že v SV sa dá vidieť ešte ďalšie kľučkovanie. Niektorí kresťanskí vzdelanci poukázali na veľkú dávku pokrytectva na rímskokatolícke strane pri podpisovaní tohto dokumentu. Toto pokrytectvo sa dá vidieť na jednom alebo dvoch odsekoch, ktoré sú jednoznačne v rozpore s Tridentským koncilom. Povedané inými slovami, vo vnútri dokumentu sa nachádzajú vyhlásenia, ktoré nie je možné uviesť do súladu s doterajším rímskokatolíckym učením. Zaiste sa v dokumente nachádza veľa cúvania a množstvo neprehľadných miest, cez ktoré sa musíte presekávať ako v húštine. Ale sem a tam sa vyskytnú naozajstné ostne, s ktorými jednoducho katolícki teológovia nebudú môcť súhlasiť, ak chcú zostať verní doktrínam katolicizmu. Napríklad v SV čítame:

„Ale nič z toho, čo v ospravedlnenom človeku predchádza slobodný dar viery alebo nasleduje za ním, nie je ani dôvodom ospravedlnenia, ani zásluhou, ktorá by k nemu viedla.“ [podčiarknutie nie je v pôvodnom texte]

Samozrejme, že tí, ktorí na katolíckej strane pripravovali text dokumentu, asi budú schopní obhájiť svoje podpisy na SV aj napriek takémuto silnému jazyku. Možno povedia, že tvrdenie „nič z toho, čo v ospravedlnenom človeku“ vo vyššie uvedenom citáte sa vzťahuje na ľudské skutky vo vlastnej sile konané bez Božej milosti. Toto je najpravdepodobnejšia odpoveď pre prípad, že by niekto vzniesol obvinenie z rozporov. Ale všimnite si, že keď tento text citovaný doslovne zo SV zoberieme v jeho prostom význame, tak naozaj znamená odklon od jasne zrozumiteľného učenia Tridentského koncilu.

„A tak teda tým, ktorí dobre pracovali až do konca a veria Bohu, tým bude ponúknutý večný život a to jednak ako milosť, ktorá bola milosrdne zasľúbená preBožie deti skrze Ježiša Krista a tiež ako odmena zasľúbená samotným Bohom, ktorá im bude po poriadku odovzdaná za ich dobré skutky a zásluhy.“[5)] [podčiarknutie nie je v pôvodnom texte]

Pretože SV sa odvíja od princípu „niečo za niečo“, niektorí sa pokúsili označiť ho za kolosálny ústupok Ríma. Pred takýmto záverom vystríhame. Rím dokáže majstrovsky prideľovať slovám taký zmysel, aký sám chce, aby mali. Je pre nás zaujímavé čítať rímskokatolícke reakcie na SV a vidieť, že niektorí katolíci sú znepokojení. Myslia si, že ich ekumenický rímskokatolícky pochod zašiel až príliš ďaleko. Určite aj zašiel, ak čítate vyjadrenia SV očami biblických definícií a významov. Ale nemusí to tak byť, ak ho čítate očami Ríma.

Tak aký je vlastne význam toho všetkého? A čo sa deje? Podľa našej analýzy to neznamená nič pre tých, ktorí investovali čas do štúdia a porozumenia kresťanskej teológie. Nevnímame ako monumentálne to, keď sa liberálne denominácie spolčujú s nekresťanskými náboženstvami a vyrábajú dokumenty postavené na nepresnom vyjadrovaní v nádejí, že sa navzájom obalamutia. Najväčšie nebezpečenstvo predstavuje názor sveta. Autentický kresťan, ten, ktorý nesúhlasí so SLZ a ani s katolíckym náboženstvom, bude zatlačený do kúta. Skutočné kresťanstvo je vytláčané zo scény. Čím viac bude takýchto spojení medzi svetovými náboženstvamia Rímom, tým bude hlas biblických kresťanov v porovnaní s nimi slabší a slabší. Napriek tomu veríme, že aj toto je z ruky Boha, ktorý suverénne riadi všetky veci.

Možno prišiel čas, keď Pán vzbudí ďalších „neznámych“ ľudí s kladivami, klincami a listinami v ruke. Možno že Pán vzbudí po celom svete ľudí, ktorí pomaly vykročia ku „dverám kostola“ a pribijú výpovede, ktoré môžu ešte raz zmeniť celý svet. Dúfame, že na tom budeme mať svoj podiel.

---

5) The Canons and Decrees of the Council of Trent, Chapter 16, Translated and Introduced by Rev. H.J. Schroeder, O.P., TAN Books and Publishers, Inc. [vlastný preklad do slovenčiny]

Vytvorené dňa: 5. mája 2002.

Upravené dňa: 13. apríla 2013.